

DOI 10.31558/2307-2318.2021.2.13

УДК 332.02

JEL: H53, I38, R19

Біркентале В.В.,*к.е.н., доцент, доцент ДонНУ імені Василя Стуса,**ORCID 0000-0003-0679-2689**v.birkentale@donnu.edu.ua***Василенко В.М.***здобувач Донецького національного університету імені Василя Стуса**vasylenko.v@donnu.edu.ua*

ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ ПІДХІД ДО ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Статтю присвячено дослідженню можливості використання програмно-цільового підходу до сталого розвитку територій. У роботі значна увага приділяється аналізу особливостей запровадження програмно-цільового підходу до розвитку територіальних систем у різних країнах світу та оцінюється можливість застосування програмно-цільового підходу за умов реформування місцевого самоврядування в Україні. У дослідженні було виявлено що соціальні, економічні та екологічні інтереси взаємопов'язані і взаємозалежні між собою. Підкреслено, що досягнення матеріального добробуту, підвищення рівня життя відіграють пріоритетну роль в сучасному суспільстві. У роботі наголошено на доцільність пошуків шляхів вирішення соціальних і екологічних проблем у сфері економіки. Зроблено акцент на тому, що оцінка і прогнозування інвестиційної привабливості територій повинні бути безпосередньо пов'язані з державною регіональною політикою. Таким чином, метою цієї політики є забезпечення ефективного розвитку окремих регіонів з урахуванням таких факторів, як раціональне використання різноманітних економічних можливостей кожного з них, ефект оптимальної інтеграції, територіальний поділ праці і взаємна економічна кооперація.

Ключові слова: *програмно-цільовий підхід, регіон, сталий розвиток, реформування місцевого самоврядування, планування, державна регіональна політика.*

Літ. 17.

Постановка проблеми. Нові умови соціально-економічного розвитку держави вимагають проведення важливих реформ як на рівні держави в цілому, так і на рівні територіальної громади. Ці реформи у нашій країні прямо або опосередковано пов'язані із програмно-цільовим моделюванням та програмно-цільовою методологією.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми програмно-цільового регулювання та стійкого розвитку знаходяться у центрі уваги багатьох вчених. Абрамов Л.К., Азарова Т.В. досліджують теоретичні та практичні аспекти програмно-цільового методу управління на регіональному рівні [1]. Особливий акцент зроблено на методиці забезпечення прозорості процесу реалізації цільових програм та залученні громадськості до цього процесу. Амоша О.І., Міхальова К.В. обґрунтовують комплекс

заходів, орієнтованих на покращення рівня та якості фінансування реалізації цільових програм базових напрямків національної економіки [2].

Омельчук А.О. робить акцент на тому, що недостатня ефективність функціонування ринкових механізмів та необхідність глибоких і швидких структурних змін у національній економіці потребує застосування державного програмування економіки [3]. Згідно зі Слободяник Ю.Б., реалізація контрольних функцій держави щодо законності й ефективності використання коштів, в тому числі, спрямованих на інноваційно-інвестиційну діяльність, дозволить забезпечити прозорість бюджетного процесу, ефективність розподілу і використання бюджетних коштів, підвищити результативність виконання програм економічного і соціального розвитку, посилити відповідальність їх виконавців перед суспільством [4].

Метою дослідження є визначення ролі програмно-цільового планування в інвестиційному розвитку територій.

Виклад основного матеріалу. Поняття «регіон» давно відоме і досить поширене у світі, а регіоналізм як незалежний соціокультурний і політичний рух виник в Європі ще у другій половині XIX століття. Сьогодні воно виступає як концептуальна система вирішення проблем, пов'язаних з практичним використанням тих можливостей, які впливають з регіонального поділу сучасних суспільств. Україна – найбільша за площею і п'ята за чисельністю населення держава Європи – глибоко зацікавлена у тому, щоб наявний широкий спектр особливостей розвитку своїх територій ефективно використовувався для якнайшвидшого подолання кризи, виходу на якісно нові параметри економічного і соціального прогресу.

Як бачимо, економічна географія і регіональна економіка розглядають регіон як категорію продуктивних сил. При всій важливості такого підходу не можна не звернути увагу на те, що він не дає можливості з'ясувати механізм саморозвитку регіону, закономірності та параметри функціонування його економіки як основи життєдіяльності. Ці сторони теорії і практики регіонального розвитку можна проаналізувати лише на основі теорії суспільного відтворення.

З точки зору просторової економіки поняття «територія» є більш ширшим за змістом. Відповідно до Словника іншомовних слів «Територія» – це: 1. Частина земної кулі (суходіл, води й повітряний простір над ними), що належить певній державі або входить до складу якої-небудь частини світу. 2. Земельний простір, зайнятий населеним пунктом, підприємством, установою тощо. 3. Адміністративно-територіальна одиниця в ряді держав (Австралія, Аргентина, Бразилія, Венесуела, Індія, Канада, Ліберія, Мексика, Нікарагуа); виділяється поряд з основною адміністративною одиницею за ознаками меншої обжитості, гіршого ступеня освоєння тощо [5].

«Програмно-цільове планування – це один із видів планування, в основі якого лежить орієнтація діяльності на досягнення поставлених цілей. В основі самого процесу планування лежить визначення та постановка цілей і лише потім вибір шляхів їх досягнення. Програмно-цільове планування побудоване за логічною схемою «цілі — шляхи — способи — засоби» [6].

«Програмно-цільовий підхід у державному управлінні – найпоширеніший наразі засіб реалізації державної політики, який пов'язує цілі політики (плани, проекти) з ресурсами за допомогою цільових програм» [7].

«Такі програми створюються для ефективного вирішення завдань у галузі державного, економічного, екологічного, соціального та культурного розвитку відповідно до визначених цілей. Програмно-цільовий підхід у державному управлінні охоплює такі етапи і дії: структурування проблеми, тобто її поділ на підпроблеми;

визначення конкретних заходів щодо реалізації підпроблем, що дає змогу сформувати програму розв'язання проблеми; оцінювання пріоритетності та послідовності програмних заходів, а також розподіл ресурсів між ними; розробка механізму управління виконанням програми розв'язання проблеми; створення організаційної системи управління програмою; використання на різних етапах реалізації програми широкого спектра сучасних аналітичних і проектних засобів, зокрема економіко-математичного моделювання, сітєвих засобів планування й управління, фінансового аналізу та інвестиційного проектування, програмного аналізу. На рівні держави з її владними повноваженнями програмно-цільовий підхід у державному управлінні уможливорює централізацію, більшу обґрунтованість і контроль використання ресурсів для стабілізації та розвитку соціально-економічних процесів, координацію діяльності органів державної влади для пріоритетного розв'язання певних проблем подолання наслідків економічної кризи та попередження такої ситуації у майбутньому. Саме тому програмно-цільовий підхід у державному управлінні ефективно використовують у багатьох країнах світу, особливо в найбільш розвинутих із них – таких, як США, Японія, Франція та ін. Програми державного рівня довели свою ефективність в Японії, Кореї, інших країнах для відродження повоєнної економіки, виходу з економічних криз, здійснення економічних реформ» [8].

«Програмно-цільовий підхід у державному управлінні – це метод розробки специфічних планів, досягнення певних цілей, який забезпечує чітку узгодженість визначених систем заходів із оставленими цілями за рахунок проведення детального аналізу таких цілей, аспектів досягнення та включення до плану їх реалізації усіх необхідних аспектів виконання» [7]. Таке трактування програмно-цільового підходу до прийняття управлінських рішень базується на теоретичній концепції цільової стадії планування, вихідні положення якої були сформульовані Є.З. Маймінасом [9].

Основними характеристиками програмно-цільового підходу в державному управлінні є комплексний аналіз проблем і цілей та поєднання різноманітних заходів і ресурсів на вирішення однієї проблеми, досягнення однієї загальної мети (попередньо деталізованої і структурованої на базі методів аналізу цілей).

Даний підхід в управлінні (на стадії реалізації прийнятих рішень) виражається у формі концентрації і централізації під впливом єдиного органу оперативного управління всіх ресурсів. Програмно-цільовий підхід до управління знаходиться в тісному зв'язку із плануванням і передбачає складання комплексних програм.

«Для програмно-цільового управління на різних регіональних рівнях суттєве значення має інформація про можливі напрями розвитку територій, яке дає змогу при прийнятті рішень всебічно враховувати довгострокові їх наслідки з тим, щоб вони не суперечили інтересам інших регіонів і держави в цілому. Формування територіальних інтересів і делегування з центру місцевим органам управління повноважень щодо вирішення соціальних, екологічних та економічних питань вимагають від них знання інструментів економічної політики на регіональному рівні. Це зумовлено необхідністю вирішення комплексу задач, взаємопов'язаних із часом, ресурсами та ін. Причому, як правило, для реалізації цілей вимагається значно більший період часу, ніж один рік. Виникає необхідність узгодження і прийняття рішень про фінансування довгострокових робіт» [10].

Побудова організаційної структури державного управління, розміщення і взаємодія її елементів, вертикальні та горизонтальні зв'язки, форма зв'язків формуються під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх об'єктивних і суб'єктивних умов і факторів, а саме:

конституційно визначеної форми держави;
конституційно визначених функцій держави, а також цілей і функцій державного управління;
демократизму та стилю державного управління;
державної політики;
стану та розміщення об'єктів управління;
компетентності управлінських кадрів;
інформаційного забезпечення державного управління.

В організаційних структурах, зокрема державного управління, використовуються такі організаційні схеми: лінійна; функціональна; лінійно-функціональна або штатна; програмно-цільова; матрична.

Із розвитком системи управління виникли нові види організаційних структур, серед яких найбільш поширеними є програмно-цільові, матричні та дивізійні типи структур.

Програмно-цільова структура управління – особливий тип структури, що є подібним до лінійно-функціональної структури, доповнює її, але не є ідентичним їй. Сутність і призначення програмно-цільових структур визначаються комплексним підходом до об'єкта управління, який розглядається як єдина цілісна система з наголошенням на виявлення в ній взаємних зв'язків і залежностей, що спрямовані на досягнення кінцевої мети системи.

Проте, програмно-цільові підходи передбачають створення можливостей переходу і до раціональних структур управління матричного типу. Перерозподіл функцій поміж органами лінійно-функціональної та програмно-цільової структур призвів до виникнення матричної структури, що застосовується нині в цілій низці організацій, зокрема таких, що здійснюють інноваційну діяльність [11].

У місцевому самоврядуванні завжди відчувається нестача ресурсів, що є логічною передумовою прагнення до самоокупності територій, самодостатності громади. Сучасна парадигма New Public Management також наголошує не тільки на підвищенні якості публічних послуг, а й на зменшенні витрат на реалізацію влади [12].

Функціональне призначення програмно-цільового управління визначено в Конституції України [13] (пункт 3 статті 119), а саме, місцеві державні адміністрації на відповідній території забезпечують виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку, програм охорони довкілля, а в місцях компактного проживання корінних народів і національних меншин – також програм їх національно-культурного розвитку.

Програмно-цільовий метод складання бюджету було запропоновано у США в середині 1960-х років. Вперше його було застосовано в Міністерстві оборони міністром Робертом Макнамарою. Він запозичив цю систему в автомобілебудівній компанії «Ропі», яку сам раніше і очолював. Цей підхід настільки сподобався тогочасному Президенту США Ліндону Джонсону, що він наказав усім іншим міністерствам федерального уряду перейняти його. Відтоді практика програмно-цільового методу складання бюджету поширилася на цілу низку інших країн.

Канада й більшість країн Європейського Союзу активно практикують програмно-цільовий метод складання бюджету. Сьогодні більшість країн ЄС надають допомогу іншим країнам саме у формі програм, після здійснення яких ЄС прагне бачити досягнення конкретних результатів. У Сполучених Штатах програмно-цільовий метод складання бюджету застосовується більшістю урядів штатів і муніципальних урядів.

Американський економіст Р. Хакет так визначає зміст вище згаданого методу: «Програмно-цільовий метод – це системний метод визначення головної мети діяльності,

цілей і завдань організації та перевірки її діяльності під час оцінки виконання бюджету шляхом співвідношення її витрат, результатів і продуктивності діяльності» [14].

У контексті реформи децентралізації надзвичайно важливе значення має Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [15]. «Її метою є визначення напрямів, механізмів і строків формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад».

Загально прийнято, що модель сталого розвитку територій регіонів повинна ґрунтуватися на гармонійному поєднанні основної тріади: людина, господарська діяльність і природа. Господарська діяльність людини має бути направлена на раціональне використання природних ресурсів і охорону історичного спадку, тобто поліпшення соціальної, економічної та екологічної якості довкілля.

Реалізація такої моделі можлива за умови врахування та обліку особливостей розвитку регіону в умовах необхідності розробки ефективного керівного впливу, який зможе забезпечити позитивні зміни у задоволенні життєвих потреб населення. А для цього необхідно справитися з виконанням наступних завдань:

1) адміністративно-територіальне середовище повинно забезпечувати населенню належний рівень життєдіяльності, гарантію безпеки, зайнятості, можливість отримати благоустроєне житло, освіту, медичне обслуговування, виховання дітей та відпочинок;

2) права громадян і суспільства в цілому на належний рівень середовища проживання повинні бути зафіксовані у науково обґрунтованій, зорієнтованій на загальноєвропейські стандарти законодавчій, нормативно-методичній та інформаційній базі;

3) розвиток адміністративно-територіального середовища повинен бути спрямований на збереження культурно-історичної спадщини поколінь та національних традицій;

4) охорону навколишнього середовища, обмеження споживання природних ресурсів, в тому числі територіальних, необхідно розцінювати як одну із пріоритетних і життєво необхідних завдань розвитку регіонів;

5) антропогенний вплив урбанізованих територій на природне середовище не повинно мати згубних наслідків на природне відновлення природно-ресурсного потенціалу регіону;

6) регіональний розвиток повинен сприяти підвищенню ефективності виробництва, створенню конкурентного середовища для виробництва, активізації інвестиційно-інноваційної діяльності, приваблюючи зарубіжних інвесторів (принцип економізації взаємодії природи і суспільства);

7) пріоритет цілей сталого розвитку продуктивних сил по відношенню до їх економічного зростання і економічної вигоди (принцип екологічного імперативу);

8) гармонічне поєднання виробничої діяльності і природних циклів. Відповідність розміщення та розвитку матеріального виробництва асимілюючому потенціалу (принцип еколого-економічної збалансованості);

9) збільшення обсягів виробництва чистої продукції, перехід до маловідходних, наукомістких, екологічно безпечних виробництв і технологій (принцип екологізації виробництва);

10) створення ефективного економічного механізму природокористування (принцип економізації взаємодії природи та суспільства);

11) прогнозування екологічних ризиків, запобігання і оперативна ліквідація надзвичайних ситуацій, мінімізація збитку (принцип упередження);

12) формування оптимальної організаційної структури екологізації економіки регіону;

13) розмежування прав та обов'язків по управлінню природними ресурсами і екологічним контролем та наглядом між різними установами;

14) підпорядкування регіональних і локальних задач глобальним і національним завданням сталого розвитку.

Таким чином варто зауважити, що соціальні, економічні і екологічні інтереси взаємопов'язані і взаємозалежні між собою. Досягнення матеріального добробуту, підвищення рівня життя відіграють пріоритетну роль в сучасному суспільстві. Якраз саме економічні інтереси визначають взаємовідношення людини і природи і є джерелом найбільш актуальних проблем. Тому доцільно шукати шляхи вирішення соціальних і екологічних проблем у сфері економіки.

Оцінка і прогнозування інвестиційної привабливості територій повинні бути безпосередньо пов'язані з державною регіональною політикою. Метою цієї політики є забезпечення ефективного розвитку окремих регіонів з урахуванням таких факторів, як раціональне використання різноманітних економічних можливостей кожного з них, ефект оптимальної інтеграції, територіальний поділ праці і взаємна економічна кооперація. У відповідності з цією метою завданнями державної політики регіонального розвитку є реконструкція старих промислових регіонів; стимулювання розвитку експортних та імпорту замісних виробництв тих регіонів, які мають для цього найкращі умови; прискорений розвиток необхідної регіональної інфраструктури. Реалізація цих завдань тісно пов'язана з державною та приватною інвестиційною діяльністю.

При оцінці рівня загальноекономічного розвитку території має вивчатися потенційна потреба в обсягах інвестування, можливість формування інвестиційних ресурсів за рахунок власних джерел, сукупна ємність територіального ринку. Для такої оцінки використовуються наступні аналітичні показники:

а) питома вага території у валовому внутрішньому продукті і національному доході;

б) обсяг виробленої промислової продукції на душу населення;

в) рівень самозабезпеченості території основними продуктами харчування (обсяг виробництва відповідних видів сільськогосподарської продукції на душу населення);

г) середній рівень заробітної плати працівників;

д) обсяг і динаміка капітальних вкладень на території в розрахунку на одного мешканця.

Державне регулювання інвестиційної діяльності охоплює регулювання умов останньої, а також пряме управління державними інвестиціями за допомогою системи податків з диференціацією об'єктів і суб'єктів оподаткування, податкових ставок і пільг. Для регулювання інвестиційного попиту може вводиться диференційований податок на інвестиції, здійснюватися спеціальна амортизаційна політика, в тому числі з прискореною амортизацією основних фондів. Пі цьому пільги щодо амортизації можуть встановлюватися диференційовано для окремих галузей і сфер економіки, елементів основних фондів, видів устаткування шляхом надання фінансової допомоги у вигляді дотацій, субсидій, субвенцій, бюджетних позик на розвиток окремих регіонів, галузей, виробництв; здійснення кредитної політики, впровадження державних норм і стандартів,

антимонопольних заходів, приватизації державної власності, включаючи незавершене будівництво, здійснення політики ціноутворення, створення певних умов використання землі та інших природних ресурсів, експортування інвестиційних проектів.

Програмно-цільове планування розвитку територій будь-якого рівня не можливо сьогодні без врахування принципів сталого розвитку – забезпечення балансу між соціально-економічним розвитком території та збереженням природних ресурсів для майбутніх поколінь. У цьому контексті при формуванні стратегій та програм соціально-економічного розвитку мають бути враховані Цілі сталого розвитку 2030 та висновки Міжурядової групи експертів зі зміни клімату (МГЕЗК) ООН щодо використання вуглецевого палива.

Прикладом такого підходу може слугувати Стратегія розвитку Хмельницької області на 2021-2027 рр., Стратегічна ціль 4 «Підвищення якості життя та збереження довкілля», якої передбачає реалізацію чотирьох оперативних цілей: якісна система надання освітніх послуг; покращення демографічної ситуації та продовження тривалості активного періоду життя людини; розвиток культурних послуг; розвиток житлово-комунальної інфраструктури; екологічна безпека та збереження довкілля [17].

Стратегічна ціль 4 корелюється зі СЦ 1 «Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки», та СЦ 3 «Розвиток людського потенціалу». Реалізація цієї стратегічної цілі стане вкладом в реалізацію 1, 3, 4, 11 і 13 ЦСР ООН [16].

Висновки. Підводячи підсумки аналізу різних підходів до визначення соціально-економічної суті поняття «регіон», можна констатувати: по-перше, регіон є своєрідною соціально-економічною категорією, яка виступає як частина території країни або декількох країн, як відокремлена функціональна підсистема суспільства, в якій здійснюється певний цикл відтворення; по-друге, регіон є цілісним соціально-економічним організмом, який втілює в собі систему відносин щодо забезпечення відтворювальних процесів в рамках конкретної території, єдності природної, матеріальної та соціальної сфер; його соціальна природа визначається характером відносини працівників до засобів виробництва, їх взаємодією як власників; по-третє, регіон є відкритою соціально-економічною системою, основною функцією якої є максимальне виробництво матеріальних благ і послуг для задоволення зростаючих потреб не тільки своєї території.

Разом з тим, залишаються невирішеними ряд економічних, правових, організаційних і соціальних проблем, які є бар'єрами на шляху інтеграції України в світову систему господарювання: кризовий стан економіки регіонів, які загострюють міжрегіональні відносини і відносини регіону з центром; деформація компонентного складу виробничих структур більшості регіонів, який не дозволяє оптимально використовувати ресурси територій і створити умови для самозабезпечення регіонів; нерівномірність економічного розвитку регіонів, яка не дозволяє забезпечити достатню економічну базу для вирішення економічних проблем.

Програмно-цільовий підхід у державному управлінні – це метод розробки специфічних планів, досягнення певних цілей, який забезпечує чітку узгодженість визначених систем заходів із оставленими цілями за рахунок проведення детального аналізу таких цілей, аспектів досягнення та включення до плану їх реалізації усіх необхідних аспектів виконання.

Програмно-цільовий метод планування й управління передбачає певну документальну базу. Згідно з Законом України державна цільова програма – це комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, які спрямовані на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки або адміністративно

територіальних одиниць, здійснюються з використанням коштів Державного бюджету України та узгоджені за строками виконання, складом виконавців, ресурсним забезпеченням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамов Л.К. Цільові програми та механізми по забезпеченню прозорості у процесі їх реалізації. Кіровоград: ІСКМ, 2010. 100 с.
2. Амоша О. І., Міхальова К. В. Про фінансове забезпечення реалізації програм сталого соціально-економічного розвитку. Ефективна економіка. 2014. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2703/>
3. Омельчук А.О. Цільове програмування як одна із найважливіших форм державного регулювання економіки. Управління розвитком складних систем. 2014. №18. С. 68—73
4. Слободяник Ю. Б. Формування системи державного аудиту в Україні : Суми : ФОП Наталуха А. С., 2014. 321 с.
5. Словник іншомовних слів. URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%D2%E5%F0%E8%F2%EE%F0%B3%FF>
6. Стебляк І.О. Програмно-цільове управління в системі стійкого розвитку національної економіки. Інвестиції: практика та досвід № 20/2015. стор. 38-42.
7. Базарна О.В. Програмно-цільове моделювання та ідентифікація сталого розвитку на рівні територіальної громади. Економіка та держава № 11/2013. стор. 140-144.
8. Державне управління та державні установи: Навч. посіб. для дистанційного навчання К.: Університет "Україна", 2008. 440 с.
9. Майминас Е.З. Процессы планирования в экономике: информационный аспект. Изд 2-е. -М.:Изд-во «Экономика», 1971.347 с.
10. Шаров Ю.П. Орієнтири на програмно-цільові інструменти управління розвитком територій Актуальні проблеми регіонального управління та місцевого самоврядування. Матеріали науково-практичної конференції за міжнародною участю (08.04.2011) Ч.1, 2011. 388 с.
11. Стеченко Д.М. Програмно-цільова орієнтація в управлінні соціально-економічним розвитком регіону. Університетські наукові записки. 2007. № 3 (27). С. 167—171.
12. Gruening G. Origin and theoretical basis of New Public Management //International public management journal. 2001. Т. 4. №. 1. С. 1-25.
13. Конституція України. Стаття 119 URL: https://kodeksy.com.ua/konstitutsiya_ukraini/statja-119.htm
14. Hacket R. Program Budgeting Manual, Barents Group, 1999. P. 112.
15. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів від 01.04.2014 № 333р. URL:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3332014%D1%80>
16. Що таке цілі сталого розвитку? URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html>
17. Стратегія розвитку Хмельницької області на 2021-2027 роки. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/strategiya-rozvytku-hmelnyczkoyi-oblasti-na-2021-2027-roky.pdf>

REFERENCES

1. Abramov L.K. (2010) Tsilovi prohramy ta mekhanizmy po zabezpechenniu prozorosti u protsesi yikh realizatsii. Kirovohrad: ISKM. 100 s. (in Ukrainian)
2. Amosha O. I., Mikhalova K. V. (2014) Pro finansove zabezpechennia realizatsii prohram staloho sotsialno-ekonomichnoho rozvytku. Efektyvna ekonomika. №. 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2703/> (in Ukrainian)
3. Omelchuk A.O. (2018). Tsilove prohramuvannia yak odna iz naivazhlyvishykh form derzhavnoho rehuliuвання ekonomiky. Upravlinnia rozvytkom skladnykh system. №18. S. 68—73 (in Ukrainian)
4. Slobodianyuk Yu. B. (2014) Formuvannia systemy derzhavnoho audytu v Ukraini : Sumy : FOP Natalukha A. S. 321 s. (in Ukrainian)
5. Slovyk inshomovnykh sliv. URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%D2%E5%F0%E8%F2%EE%F0%B3%FF>
6. Steblianko I.O. (2015) Prohramno-tsilove upravlinnia v systemi stiikoho rozvytku natsionalnoi ekonomiky. Investytsii: praktyka ta dosvid № 20. s. 38-42. (in Ukrainian)
7. Bazarna O.V. (2013) Prohramno-tsilove modeliuvannia ta identyfikatsiia staloho rozvytku na rivni terytorialnoi hromady. Ekonomika ta derzhava № 11. s. 140-144. (in Ukrainian)
8. Derzhavne upravlinnia ta derzhavni ustanovy: Navch. posib. dlia dystantsiinoho navchannia (2008) K.: Universytet "Ukraina". 440 s. (in Ukrainian)
9. Mayminas E.Z. (1971) Protsessyi planirovaniya v ekonomike: informatsionnyi aspekt. Izd 2-e. -M.:Izd-vo «Ekonomika».347 s. (in Russian)
10. Sharov Yu.P. (2011) Oriientyry na prohramno-tsilovi instrumenty upravlinnia rozvytkom terytorii Aktualni problemy rehionalnoho upravlinnia ta mistsevoho samovriaduvannia. Materialy naukovo-praktychnoi konferentsii za mizhnarodnoiu uchastiu (08.04.2011) Ch.1. 388 s. (in Ukrainian)
11. Stechenko D.M. (2007) Prohramno_tsilova oriiientatsiia v upravlinni sotsialno_ekonomichnym rozvytkom rehionu. Universytetski naukovy zapysky. № 3 (27). S. 167—171. (in Ukrainian)
12. Gruening G. (2001) Origin and theoretical basis of New Public Management. International public management journal. 2001. T. 4. №. 1. C. 1-25.
13. Konstytutsiia Ukrainy. Statia 119 URL: https://kodeksy.com.ua/konstitutsiya_ukraini/statja-119.htm (in Ukrainian)
14. Hacket R. Program Budgeting Manual, Barents Group, 1999. P. 112.
15. Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv vid 01.04.2014 № 333r. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3332014%D1%80> (in Ukrainian)
16. Shcho take tsili staloho rozvytku? URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html> (in Ukrainian)
17. Stratehiia rozvytku Khmelnytskoi oblasti na 2021-2027 roky. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/strategiya-rozvytku-hmelnyczkoyi-oblasti-na-2021-2027-roky.pdf> (in Ukrainian)

**Биркентале В.В., Василенко В.М.
ПРОГРАМНО-ЦЕЛЕВОЙ ПОДХОД К ИНВЕСТИЦИОННОМУ РАЗВИТИЮ
ТЕРРИТОРИЙ**

Статья посвящена исследованию возможности использования программно-целевого подхода к устойчивому развитию территорий. В работе значительное внимание уделяется анализу особенностей введения программно-целевого подхода к развитию территориальных систем в разных странах мира и оценивается возможность применения программно-целевого подхода в условиях реформирования местного самоуправления в Украине. В исследовании было обнаружено что социальные, экономические и экологические интересы взаимосвязаны и взаимозависимы между собой. Подчеркнуто, что достижение материального благосостояния, повышение уровня жизни играют приоритетную роль в современном обществе. В работе отмечена целесообразность поисков путей решения социальных и экологических проблем в сфере экономики. Сделан акцент на том, что оценка и прогнозирование инвестиционной привлекательности территорий должны быть непосредственно связаны с государственной региональной политикой. Таким образом, целью этой политики является обеспечение эффективного развития отдельных регионов с учетом таких факторов, как рациональное использование разнообразных экономических возможностей каждого из них, эффект оптимальной интеграции, территориальное разделение труда и взаимная экономическая кооперация.

Ключевые слова: программно-целевой подход, регион, устойчивое развитие, реформирование местного самоуправления, планирование, государственная региональная политика.

Birkentale V., Vasylenko V.

PROGRAM-TARGET APPROACH TO INVESTMENT DEVELOPMENT OF TERRITORIES

The article is devoted to the study of the possibility of using a program-targeted approach to sustainable development of territories. The work pays significant attention to the analysis of the peculiarities of the introduction of a program-target approach to the development of territorial systems in different countries of the world and assesses the possibility of applying the program-target approach in the context of reforming local self-government in Ukraine. The study found that social, economic and environmental interests are interrelated and interdependent. It is emphasized that the achievement of material well-being, an increase in the standard of living play a priority role in modern society. The paper notes the expediency of searching for ways to solve social and environmental problems in the economic sphere. The emphasis is made on the fact that the assessment and forecasting of the investment attractiveness of territories should be directly related to the state regional policy. Thus, the goal of this policy is to ensure the effective development of individual regions, taking into account such factors as the rational use of various economic opportunities of each of them, the effect of optimal integration, territorial division of labor and mutual economic cooperation.

Keywords: program-targeted approach, region, sustainable development, local government reform, planning, state regional policy.